

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА
281 - 22/17
Београд

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

BEOGRADSKI CENTAR
ZA LJUDSKA PRAVA

дел. бр. 12103 датум: 27.03.2017.г.

НАЦИОНАЛНИ МЕХАНИЗАМ ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

ПРАЋЕЊЕ ПОСТУПАЊА НАДЛЕЖНИХ ОРГАНА ПРЕМА МИГРАНТИМА И
ТРАЖИОЦИМА АЗИЛА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

Извештај о посети Центру за азил у Бањи Ковиљачи - праћење поступања по препорукама из 2015. године

МАНДАТ НАЦИОНАЛНОГ МЕХАНИЗМА ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

Законом о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни или поступака¹ прописано је да Национални механизам за превенцију тортуре (НПМ) обавља посете установама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе, у циљу одвраћања државних органа и службених лица од било каквог облика мучења или било ког другог облика злостављања, као и ради усмеравања државних органа ка стварању смештајних и осталих животних услова у установама у којима се смештају лица лишена слободе у складу са важећим прописима и стандардима.

НПМ има право: на несметан, ненајављен и свакодобан приступ свим установама и свим просторијама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе; да насамом разговара са тим лицима, и са службеним лицима, која су обавезна да сарађују тим поводом, и са свим осталим лицима која могу имати информације значајне за поступање према лицима лишеним слободе; на приступ свој документацији која се односи на та лица; да надлежним органима даје препоруке у циљу побољшања начина поступања према лицима лишеним слободе и унапређења услова у којима се она задржавају или затварају.

У члану 2а Закона одређено је да Заштитник грађана обавља послове НПМ и да у обављању тих послова сарађује са омбудсманима аутономних покрајина и удружењима чијим је статутом предвиђени циљ удруживања унапређење и заштита људских права и слобода, у складу са законом.

У институцији Заштитника грађана формирана је посебна организациона јединица „Секретаријат Националног механизма за превенцију тортуре“, која обавља стручне послове НПМ, чији је мандат одређен чланом 4. Опционог протокола за превенцију тортуре. Секретаријатом руководи секретар НПМ у складу са смерницама заменика Заштитника грађана, задуженог за заштиту права лица лишених слободе.

Заштитник грађана и Покрајински омбудсман АП Војводине су потписали Меморандум о сарадњи у обављању послова НПМ², којим је предвиђено је да ће Покрајински омбудсман активно учествовати у посетама мониторинг тима НПМ установама у којима су смештена лица лишена слободе, а које се налазе на територији АП Војводине.

На основу спроведеног поступка по јавном позиву³, Заштитник грађана је изабрао удружења са којима ће остваривати сарадњу у обављању послова НПМ, и то Београдски центар за људска права, Виктимолошко друштво Србије, Група 484, Иницијативу за права особа са менталним инвалидитетом (MDRI-S), Комитет правника за људска права (YUCOM), Међународну мрежу помоћи (IAN), Одбор за људска права – Ваљево, Хелсиншки одбор за људска права у Србији и Центар за људска права – Ниш.

По обављеним посетама, НПМ сачињава извештаје које доставља посећеној установи. Након тога, НПМ одржава стални дијалог са посећеном установом, као и органом у чијем је саставу та установа, у циљу отклањања утврђених недостатака који могу довести до појаве тортуре, нељудског или понижавајућег поступања.

¹ „Сл. лист СЦГ - Међународни уговори“, бр. 16/2005 и 2/2006 и „Сл. гласник РС - Међународни уговори“, бр. 7/2011.

² Потписан 12. децембра 2011. године.

³ Објављен је 29. јануара 2016. године у „Службеном гласнику Републике Србије“.

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ПОСЕТИ

ПОСЕЂЕНА ИНСТИТУЦИЈА	Центар за азил у Бањи Ковиљачи (ЦА Бања Ковиљача)
ЦИЉ ПОСЕТЕ	Праћење спровођења препорука из Извештаја о посети ЦА Бања Ковиљача, бр. 71 – 80/15 од 4. септембра 2015. године
ПОСЕТУ ОБАВИО	Заштитник грађана, у сарадњи са удружењем Београдски центар за људска права
ДАТУМ ПОСЕТЕ	02. март 2017. године
НАЈАВА ПОСЕТЕ	Посета је најављена
ТИМ ЗА ПОСЕТУ	<p>Чланови тима: Јелена Самарџић, <i>Заштитника грађана/НПМ</i> Марко Младеновић, <i>Стручна служба Заштитника грађана/Одељење за права детета</i> Душан Покушевски, <i>Београдски центар за људска права</i> Милена Васић <i>Београдски центар за људска права</i> Преводацац Милена Роаји, <i>фарси језик</i></p>

САРАДЊА СЛУЖБЕНИХ ЛИЦА СА ТИМОМ НПМ

Сви службеници Центра за азил у Бањи Ковиљачи остварили су пуну сарадњу са тимом НПМ, пружили све тражене информације и омогућили несметан увид у тражену документацију.

ТОК ПОСЕТЕ

Током посете обављен је разговор са управом Центра, извршен увид у релевантну документацију, извршен обилазак просторија за смештај миграната и обављени несметани и ненадзирани разговори са мигрантима.

УВОДНА ЗАПАЖАЊА ИЗ ПОСЕТЕ 2017. ГОДИНЕ

Током посете НПМ Центру за азил у Бањи Ковиљачи (у даљем тексту Центар) на смештају је било 119 лица, од којих су, према наводима управника, сви имали потврду о израженој намери за тражење азила у Републици Србији. Међутим, већина њих, са којим је тим НПМ обавио разговоре, навела је да им је жељена дестинација нека од земаља Европске уније. Од укупног броја лица која бораве у Центру, тројици је одобрена субвенционална заштита⁴ у Републици Србији. Структура лица у Центру према земљи порекла изгледа овако: Авганистан - 67, Сирија - 17, Ирак - 11, Иран - 10, Палестина - 2, Република Куба - 3, Руска Федерација - 2, Народна Република Бангладеш - 1, Савезна Демократска Република Непал - 1, Савезна Република Сомалија - 1, Република Узбекистан - 1, Република Македонија - 1, Украјина - 1 и лице српског држављанства из Хрватске који је у Центру око 7 година. Према полној структури, у Центру је било 38 мушкараца и 27 жена, док када је у питању старосна структура на смештају је било 53 малолетна лица (27 девојчица и 26 дечака) у пратњи родитеља или родбине и једно малолетно лице без пратње. Потврде о израженој намери мигранти не држе код себе, већ се приликом пријема у Центар, оригинал потврде о израженим намерама предаје службенику Канцеларије за азил, а копија се улаже и у досије мигранта. Већина потврда о израженој намери издате су у Полицијској управи за град Београд.

Према наводима управника, смештајни капацитет Центра у тренутку посете тима НПМ био је 118 места, уз могућност проширења до 134 места. Приликом обиласка просторија Центра уочено је да су смештајни услови и хигијена задовољавајући. Када је у питању разврставање и смештај миграната, у Центру води се рачуна о етничкој припадности, у складу са смештајним могућностима. Већих инцидентних ситуација међу мигрантима различите етничке припадности није било, док су мање обично последица конзумирања алкохола, а не етничке нетрпељивости. У ситуацијама када дође до сукоба међу мигрантима, припадници службе обезбеђења их опомињу, а уколико наставе са сукобом обавештавају се службеници полиције. Није пријављено насиље над женама у Центру.

Што се тиче структуре запослених, у Центру су ангажована три државна службеника и троје запослених ангажованих на техничким пословима, односно на одржавању хигијене унутар и изван Центра и 1 лице које је ангажовано као испомоћ. Стално присутан у Центру је и представник Канцеларија за азил који обавља послове евидентирања и регистрације миграната за чије потребе су одвојене три канцеларије. Представници Канцеларије за азил из Београда раде анкете са свим новим мигрантима који пристигну у Центра ради утврђивања њихове искрене намере да остану у Србији, а у циљу предузимања даљих кораке у вези процедуре азила.

Крајем 2016. године у просторијама Центра почела је са радом амбуланта у којој су на пружању здравствене заштите мигрантима стално ангажовани лекар опште праксе и медицинска сестра. Они су у амбуланти присутни сваког дана (осим недеље) у периоду од 7 до 15 часова и обављају опште прегледе, а у случају потребе издају упуте за даље специјалистичке прегледе. Дански савет за избеглице финансира рад здравствених радника у Центру. Током разговора, управник је указао да постоји проблем у сарадњи Центра са Општом болницом у Лозници. Наиме, сви специјалистички прегледи миграната обављају се у овој Болници, па су радници Центра, због дужине времена чекања на преглед принуђени да проведу читав радни дан у Болници, како би се обавио специјалистички преглед. Поред тога, Центар нема ниједно службено возило у случају потребе превоза миграната до одговарајућих здравствених установа или других институција што значајно отежава његов рад, посебно у ванредним и изненадним

⁴ Субвенционална заштита одобрена је лицима из Савезне Републике Сомалије, Ирака и Украјине

ситуацијама или када је потребно одвести мигранте на лекарске прегледе. У овим ситуацијама службеници Центра користе сопствена возила или ангажују такси превоз. Према наводима управника, у наредном периоду очекује се донација возила Министарству унутрашњих послова и Комесаријату за избеглице и миграције од стране Европске уније, те би према његовим сазнањима око 24 возила требало да буду додељена Комесаријату за избеглице и миграције. Према информација из средстава јавног информисања, НПМ је дошао да сазнања да је Генерални директорат Европске комисије за суседство и преговоре о проширењу, 24. фебруара ове године Комесаријату уручио донацију од 24 возила.

ПРЕПОРУКА

Имајући у виду повећан број мигранта у Центру за азил у Бањи Ковиљачи, те сходно томе и повећан обим посла и сталну потребу за превозом ових лица, Комесаријат за избеглице и миграције размотриће могућност доделе службеног возила Центру и предузети одговарајуће мере како би се исто обезбедило.

У раду са мигрантима на културно-васпитним активностима ангажоване су две особе чије ангажовање финансира Дански савет за избеглице. Једна од њих присутна је сваког дана 8 часова и задужена је на пружању часова српског језика и курса кројења, док је друга задужена за пружање часова енглеског језика три пута недељно (уторак, четвртак и субота) од по 90 минута. Сви заинтересовани мигранти могу се укључити у ове активности. Поред ових васпитно - уметничких садржаја, одржава се и плесни тренинг зумбе, који похађа велики број мигрантикања. Такође, у Центар долазе и представници удружења „Мреже психосоцијалних иновација“ (Psychosocial Innovation Network - PIN) у циљу пружања психолошке и образовне подршке лицима смештеним у Центру.

Центар за азил у Бањи Ковиљачи не поседује своју кухињу, већ се храна припрема у оближњем ресторану, а онда дистрибуира у Центар. Током разговора је указано да достављање хране, поготово зими изазива потешкоће, имајући у виду узвишење на коме се налази Центар и немогућност возила да приђу згради Центра због снега и леда. Поједина лица која бораве у Центру жалила су се на квалитет хране коју добијају. Међутим, током посете тим НПМ је имао прилику да се увери у садржај хране која се сервира мигрантима и није стекао утисак да је храна лошег квалитета.

ПРАЋЕЊЕ ПОСТУПАЊА ПО ПРЕПОРУКАМА ИЗ ИЗВЕШТАЈА О ПОСЕТИ ЦЕНТРУ ЗА АЗИЛ У БАЊИ КОВИЉАЧИ 2015. ГОДИНЕ

1.

ПРЕПОРУКА НПМ ИЗ 2015. г.

Комесаријат за избеглице и миграције и Центар за азил у Бањи Ковиљачи ће обезбеди континуирано присуство, односно доступност преводиоца у Центру, како би са странцима смештеним у њему могла да се одвија несметана комуникација.

ПОСТУПАЊЕ ПО НПМ ПРЕПОРУЦИ

Комуникација запослених са лицима смештеним у Центру одвија се или на енглеском језику или уз помоћ преводиоца за арапски и сомалијски језик који су стално ангажовани у Центру. У случају потребе преводиоца за фарси језик ангажују се преводиоци преко невладиних организација из Београда (Београдски центар за људска права, Центар за заштиту и помоћ тражиоцима азила, Група 484), који су према наводима управника, раније били чешће присутни у Центру, док је у последње време то ретко. Управник наводи да недостатак преводиоца за фарси представља свакодневни проблем, посебно у ситуацијама када треба обавити здравствени преглед миграната, јер лекари инсистирају на присуству преводиоца приликом обављања здравствених прегледа у Центру. У таквим ситуацијама, уколико је лице са фарси говорног подручја, запослени се труде да обезбеде доступност преводиоца телефонским путем, уколико није могуће обезбедити његово физичко присуство.

Према наводима појединих миграната, комуникација са запосленима у Центру је отежана, како што се тиче споразумевања, тако и приликом добијања било каквих информација у вези са питањима која су њима битна.

2.

ПРЕПОРУКА НПМ ИЗ 2015. г.

Комесаријат за избеглице и миграције и Центар за азил у Бањи Ковиљачи ће обезбедити да службеници у Центру раде по сменама или ће успоставити њихова дежурства, како би они били континуирано присутни и могли одговорити на потребе странаца смештених у Центру.

ПОСТУПАЊЕ ПО НПМ ПРЕПОРУЦИ

Према наводима управника, у Центру нису успостављена дежурстава, јер за тиме нема потребе. Радно време током радне недеље службеника Центра је од 7:30 до 15:30 часова. Поред тога, управник и две колегинице стално су у стању приправности у случају да је потребно обавити неодложене послове у вези миграната након истека радног времена. Према наводима управника, особље Центра труди се да све послове и активности које се тичу мигранта обаве током радног времена, а уколико се догоде неке непредвиђене околности, у Центру су 24 часа присутни припадници службе обезбеђења који о свему обавештавају управника и друго особље које је у стању приправности. С обзиром да се број миграната на смештају знатно повећао у односу на посету из 2015. године⁵, да су смештајни капацитети попуњени и узимајући у обзир и неизвесност дужине боравка миграната у Центру, **НПМ је става да би Комесаријат за избеглице и миграције требало да размотри питање увођења сменског рада у Центру или успостављања дежурства.**

⁵ У 2015. години на смештају у Центру било је 21 лице, док је у тренутку посете тима НПМ у 2017. години на смештају било 119 лица.

3.

ПРЕПОРУКА НПМ ИЗ 2015. г.

Центар за азил у Бањи Ковиљачи, у сарадњи са Комесаријатом за избеглице и миграције, предузеће одговарајуће мере како би се лицу нарушеног здравственог стања, које је смештено у Центру обезбедио други адекватан смештај и одговарајућа рехабилитација.

ПОСТУПАЊЕ ПО НПМ ПРЕПОРУЦИ

Према наводима управника, лицима којима је нарушено здравствено стање увек обезбеђује одговарајући степен здравствене заштите и неге. Такође, лице коме је било потребно обезбедити адекватну рехабилитацију након саобраћајне несреће, а које је затечено у Центру током посете НПМ 2015. године успешно се опоравило.⁶ Ово лице се и даље налази на смештају у Центру.

Током разговора са управом Центра наведено је да се у Центру тренутно налазе две особе из Авганистана које болују од дијабетеса 2 и који су на инсулинској терапији. Наведено је да је за потребе израде посебног режима исхране за ова лица, Центар ангажовао нутриционисту из здравственог центра Бање Ковиљаче.

4.

ПРЕПОРУКА НПМ ИЗ 2015. г.

Канцеларија за азил ће обезбедити да прегледе женских лица смештених у Центру за азил у Бањи Ковиљачи, врше полицијске службенице, односно предузеће мере како би се у Центру за азил у Бањи Ковиљачи радно ангажовала барем једна полицијска службеница.

ПОСТУПАЊЕ ПО НПМ ПРЕПОРУЦИ

Канцеларија за азил није ангажовала полицијску службеницу у Центру која би обављала спољни преглед лица женског пола приликом регистрације, а у циљу безбедности и проналажења исправа подобних за утврђивње идентитета. Према наводима управника, спољни преглед одеће мигранткиња обично се и не ради, а уколико се укаже потреба онда се он врши ручним метал детектором. Спољни преглед мушкараца раде припадници Службе за обезбеђење.

5.

ПРЕПОРУКА НПМ ИЗ 2015. г.

Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања ће предузети мере којима ће обезбедити ефикасан поступак стављања под старатељство малолетних страних лица без пратње приликом њиховог смештања у центар за азил.

ПОСТУПАЊЕ ПО НПМ ПРЕПОРУЦИ

Према наводима особља, у тренутку посете НПМ, у Центру је било једно малолетно мушко лице без пратње. У разговору са малолетником без пратње, дошло се до сазнања да је пореклом из Авганистана и да је сам кренуо на пут. Родитељи, као и 3 брата и 4 сестре остали су у Авганистану. Малолетник има намеру да остане да живи и да се даље

⁶ Више о томе у Извештају о посети ЦА Бања Ковиљача, бр. 71 - 80/15 од 04. септембра 2015. године и одговорима органа, доступним на <http://www.zastitnik.rs/index.php/izvestaji/posebni-izvestaji/4398-2015-11-04-14-15-10>

школује у Републици Србији. Примљен је 27. фебруара 2017. године у пратњи старатеља из Центра за социјални рад Шид (ЦСР). До напред наведеног датума боравио је у Прихватном центру у Адашевцима. Дана 28. фебруара писменим и усменим путем обавештен је Центар за социјални рад у Лозници, како би се малолетнику поставио нови старатеља из месно надлежног центра за социјални рад, што је и утврђено увидом у документацију. До тренутка посете тима НПМ, стручни сарадници из ЦСР Лозница нису се одазвали захтеву Центра и изашли на терен. Према наводима управника, стручни радници ЦСР у Лозници који се постављају за старатеље малолетницима без пратње, исте обилазе „по потреби“ и то обично када је потребно да се малолетник одведе на специјалистички преглед.

Међутим, према накнадно прикупљеним информацијама од директора и стручних радника ЦСР Лозница, малолетник је стављен под старатељство ЦСР Лозница одмах по пријему информација и без претходног обиласка. Стручни радници ЦСР Лозница наводе да је недостатак преводиоца разлог због којег се не спроводи адекватан поступак старатељске заштите, не посећују малолетници без пратње и не остварује комуникација са штићеницима. Недоступност преводиоца нарочито погађа малолетну децу без пратње, јер језичка баријера додатно отежава остваривање и заштиту њихових права и онемогућава поступак старатељске заштите. Такође, запослени ЦСР Лозница наводе да ЦСР Шид, који је поставио старатеља малолетнику без пратње, није доставио досије и расположиву документацију ЦСР Лозница, који је преузео обавезе и дужности старатељске заштите малолетника без пратње након промене месне надлежности.

6.

ПРЕПОРУКА НПМ ИЗ 2015. г.

НПМ је става да би Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања требало да ангажује лице у ЦСР у Лозници које би обављало само послове старатељства над страним малолетницима без пратње смештеним у Центру за азил у Бањи Ковиљачи.

ПОСТУПАЊЕ ПО НПМ ПРЕПОРУЦИ

Према информацијама до којих је тим НПМ дошао у разговору са управом Центра, а у вези са постављањем старатеља страним малолетним лицима без пратње који су на смештају у Центру и на основу података прибављених у непосредном надзору Стручне службе Заштитника грађана над радом ЦСР Лозница, утврђено је да у ЦСР Лозница и даље није ангажовано додатно особље које би се искључиво бавило пословима старатељства над страним малолетним лицима без пратње смештеним у Центру за азил у Бањи Ковиљачи. Послове старатељске заштите малолетника без пратње обавља Служба за децу и младе ЦСР Лозница, која има укупно пет запослених који обављају све послове у области старатељске, породичноправне и друге заштите деце из надлежности органа старатељства.

НПМ ПОНАВЉА ПРЕПОРУКУ ИЗ 2015. ГОДИНЕ

Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања предузеће мере и ангажовати лице у ЦСР у Лозници које ће обављати послове старатељства над страним малолетницима без пратње смештеним у Центру за азил у Бањи Ковиљачи.